

Lääne-Virumaa rahvaraamatukogude aastaaruanne 2016

Tabel 1

Maakonna/linna nimi	Elanike arv (01.12.15)	KOV-de arv maakonnas	Üldkasutatavate raamatukogude arv	Harukogude arv	Kokku
Lääne-Virumaa	60443	15	28	13	41

Rahvaraamatukogude arv 2016.aastal ei muutunud. Aasta lõpus oli maakonnas 28 rahvaraamatukogu, neist 24 küla-, 3 linna- ja 1 maakonna keskraamatukogu. Haruraamatukogusid oli 13.

1. Põhilised tegevussuunad

Maakonna elanike arv vähenes aastaga 770 inimese võrra. Eriti avaldab elanikkonna vähenemine mõju raamatukogudele maapiirkondades - 2016.aastal oli alla 500 elanikuga teeninduspiirkonnaga raamatukogusid 9 28-st ehk 32%.

- 2016.aastal tõusid üle mitme aasta taas kojulaenutused lastele. Põhjuseid on mitmeid – lastekirjanduse komplekteerimistoetuse suurenemine, huvitavad lasteprojektid ja -üritused. Põhinäitajate arvud languse kõrval tõusevad aga ürituste, virtuaalkülastuste ja kasutajakoolituste arvud, mis näitab raamatukogu kui vaba aja veetmise ja elukestvate õpetatava asutuse tähtsuse tõusu.
- Viidi läbi mitmeid täiendkoolitusprojekte, sealhulgas stažeerimisprojekt Ida-Virumaa raamatukogudega. Õppereis Soome raamatukogudesse muutis paljude raamatukoguhoidjate arusaamu kaasaegse rahvaraamatukogu pakutavatest teenustest ja võimalustest. Mitmed kergesti teostatavad teenused võeti ka meil kasutusse.
- Sotsiaal-demograafiliste protsesside puhul mõjutavad raamatukogude tegevust inimeste eluea pikenemine ja ühiskonna vananemine. Üha olulisemaks muutub võimaluste pakkumine eakatele ja erivajadustega inimestele, elukestva õppe igakülgne toetamine. Rohkem pakuti koduteenindust ja ettelugemisteenust hooldekodudes. Lääne-Virumaa Keskraamatukogu teenustele lisandus biblioteraapia psüühiliste erivajadustega inimestele.
- Rahvaraamatukogudel puudub hetkel ühine hästi toimiv keskkond kohaliku kultuuripärandi hoidmiseks ja kättesaadavaks tegemiseks. Uhtna raamatukogu võttis esimesena Eestis kasutusele Topoteegi, mis võimaldab koguda, hoida ja kättesaadavaks teha oma piirkonna kodulooliseid materjale.
- Merekultuuri aasta puhul korraldati maakonna raamatukoguhoidjate väljasõiduseminar sadamalinna Kundasse, valmis ajalooline näitus Kunda kujunemisest sadamalinnaks, kohtuti naistüürimehega, lauldi merelaule jpm. Lääne-Virumaa Keskraamatukogus kohtuti merekultuuriaasta saadiku Vladislav Koržetsiga ja lasteosakonnas maaliti kive.

2. Juhtimine

2.1 Raamatukogude võrgu struktuur ja nõukogud

2016.a raamatukogude võrgus muutusi ei olnud, raamatukogude ühendamisi ja töö ümberkorraldamist on oodata 2017.aastal.

Nõukogud on moodustatud Lääne-Virumaa Keskraamatukogu, Haljala, Kadrina, Väike-Maarja ja Tapa valla keskraamatukogude juurde, Kunda linnaraamatukogu, Uhtna, Roela ning Viru-Jaagupi külaraamatukogude juurde. Kõik nõukogud ei käinud 2016.a koos, kuid liikmetega tehti koostööd erinevate küsimuste lahendamisel.

2.2 Eelarve

Tabel 2

Põhieelarve	Seisuga 31.12.2015	Seisuga 31.12.2016	Muutus %
Eelarve kokku	1 532 222€	1 644 413€	+7%
sh keskraamatukogu	503 510€	562 151€	+11,6%
Personalikulu	981 942€	1 087 242€	+10,7%
sh keskraamatukogu	403 894€	450 149€	+11,4%
Komplekteerimiskulu	260 836€	272 430€	+4,4%
sh KOV-lt	154 329€	164 042€	+6,2%
sh riigilt	106 507€	108 388€	+1,8%
sh keskraamatukogu	46 126€	53 796€	+16,6%
sh KOV-lt	17 991€	25 133€	+39,6%
sh riigilt	28 135€	28 663€	+1,8%
Infotehnoloogiakulu	41 515€	40 619€	-2,2%
sh keskraamatukogu	4 063€	4 795€	+18%
Kulu üritustele/näitustele	5 816€	9 819€	+68,8%
sh keskraamatukogu	2 445€	2 834€	+15,9%

Maakonna raamatukogude eelarved tervikuna küll suurenesid, kuid kahjuks oli mitmeid raamatukogusid, kus eelarve 2016.aastal vähenes (n. Assamalla, Rakke). Raamatukogude jooksevkulu ühe elaniku kohta olid keskmiselt 27,2€.

Personalikulu tervikuna suurenes maakonnas veidi üle 10%, vähenemine toimus nendes raamatukogudes, kus erinevatel põhjustel töötaja pikalt töölt eemal oli.

Komplekteerimiskulud suurenesid eelkõige KOV eraldiste suurenemisest – maakonnas keskmiselt 6,2%. Komplekteerimissummadest tervikuna moodustasid 54% omavalitsuste eraldised. Ühe elaniku kohta oli komplekteerimiskulu kokku 4,5€.

Esimest aastat analüüsitud ürituste ja näituste korraldamise kuludest ilmneb, et need kulud on aastaga märkimisväärselt suurenenud. See näitab, et raamatukogude üha suurenev rolli mitmekülgse vaba aja veetmise kohana on omavalitsuste poolt mõistetud ning seda toetatakse.

Kahel raamatukoguhoidjal kompenseeritakse isikliku sõiduauto kasutamise kulud (kokku 475€) koduteenuse osutamiseks, RVL-i ja teeninduspunkti töö korraldamiseks ning koolitustel käimiseks.

2.3 Projektid

Tabel 3

Projektid, toetused	Periood	Eraldatud summa	Projekti üldmaksumus
Eesti Kultuurkapital (Lääne-Virumaa)			
<i>Kadrina VRK</i>			
1. Raamatukogupäeva „Headus muudab maailma“ korraldamine	01.10.2016	480 €	600 €
<i>Tapa LRK</i>			
2. Kirjanik Kätlin Vainola kohtumine Lehtse ja Jänedra kooli õpilastega.	01.04.2005 – 30.04.2016	200 €	253,28 €

3. Jäneda kandi kirjandushuviliste kohtumine Indrek Harglaga Jäneda raamatukogus.	03.10.2016 – 31.10.2016	115 €	146,18 €
<i>Roela raamatukogu</i>			
4. Tervisekoolitus täiskasvanutele „Tervelt elatud aastad“	Sügis 2016	400 €	450 €
<i>Lääne-Virumaa Keskraamatukogu</i>			
5. Kontsert „Shakespeare ja muusika“ (helikunsti sihtkapital)	10.10.2016 – 31.12.2016	300€	740€
6. Kontsert „Shakespeare ja muusika“ (Lääne-Virumaa ekspertgrupp)	01.10.2016 – 31.10.2016	200€	740€
Leader			
<i>Kadrina VRK</i>			
1. „Kadrina kogukonnale elamisväärssem keskkond“ - 8 erinevat alategevust.	01.10.2016 – 01.10.2018	4710 €	5578,55 €
Kultuuriministeerium			
<i>Lääne-Virumaa Keskraamatukogu</i>			
1. Virumaa raamatukogutöötajate kogemuste vahetamine	01.04.2016 – 01.12.2016	415€	919€
2. Raamatukogutöötajate täiendkoolitus „Osalus ja kaasamine mäluasutustes“	01.09.2016 – 17.11.2016	500€	809€
3. Raamatukoguhoidjate ITK-koolitus	01.03.2016 – 15.05.2016	832€	1014€
4. Virumaa raamatukoguhoidjate õppereis Soome	01.09.2016 – 10.10.2016	1000€	3816€
5. Pildi sisse minek. Vol. 2	01.01.2016 – 31.05.2017	800€	
6. Lastekirjandus ületab uudiskünnise	01.02.2016 – 30.04.2016	800€	1276,16€

Projektide toel korraldati kohtumisi kirjanikega, lasteüritusi lasteaialastele, lubjakrohvimise koolitus-õpituba, tervisekoolitus ja sõnalis-muusikaline õhtu.

Toetused erinevatest programmidest andsid hea võimaluse korraldada kogukonna inimestele tasuta heal tasemel üritusi, et muuta inimeste elukeskkonda atraktiivsemaks ja maaelu elavamaks ning tuua raamatukogusse uusi lugejaid. Läbi toetuste oli võimalik külla kutsuda kirjanikke ka väiksematesse paikadesse, tutvustada nende loomingut, ärgitada noori lugema. Lastele mõeldud projektid aitasid tõsta lugemishuvi ning kaasa õigete väärtushinnangute kujunemisele ning omasid positiivset mõju laste arengule.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu koolitusprojektid andsid võimaluse korraldada rohkem täienduskoolitusi raamatukogutöös aktuaalsetel teemadel ja seeläbi julgustada raamatukogutöötajaid arendama uusi teenuseid, proovima erinevaid võtteid ürituste korraldamisel ja laste lugemishuvi ärgitamisel.

2.4 . Personali koosseis, juhtimine ja areng

2016.a lõpus oli Lääne-Virumaa raamatukogudes 92 töötajat, neist raamatukoguhoidjaid 77.

Muutusi toimus personali ja koosseisude osas:

- Võsu ja Vergi raamatukogude juhatajad läksid pensionile, nende asemel asusid tööle uued inimesed. Vergis vähendati koosseisu poole võrra ja vähendati ka lahtioleku aega.

- Lepna raamatukogu juhataja lahkus töölt, tema asemel võeti ajutine poole kohaga töötaja kuni uue konkursi tulemusteni.
- Peale Laekvere raamatukogu juhataja lahkumist jagati töö sama valla teiste raamatukogutöötajate vahel ära. Selle tulemusena muutusid ja vähenesid lahtioleku ajad kõikides valla raamatukogudes.
- Saksi raamatukogus vähendati koosseisu poole võrra seoses elanike ja lugejate vähesusega.
- Lehtse raamatukogu lahtiolekuaeg vähenes seoses ehitustööde tõttu ajutisele pinnale kolimisega.

2.4.1 Ülevaade täienduskoolitusest

<i>Koolituse teema</i>	<i>Korraldaja</i>	<i>Osalejate arv</i>
Erialased koolitused		
IV Põhja- ja Baltimaade kirjandusfoorum "Kirjandus kultuuride ristteel"	Põhjamaade Ministrite Nõukogu	1
Lugemiskoeratiimi töö lugemise toetamisel"	Eesti Abi- ja Teraapia-koerte Ühing	1
Vargamäelased ja nipernaadlased. Tammsaare ja Gailit"	Rahvusraamatukogu	2
Näituste koostamine ja korraldamine	Rahvusraamatukogu	2
Algupärase lastekirjanduse päev "Suured ja väikesed lood laste- ja noortekirjanduses: Arhetüüpe otsimas"	Tartu LRK	4
Lasteraamatukoguhoidjate õpipäev "Otsides otseteed lugejani"	Lastekirjanduse Keskus	3
Lasteraamatukoguhoidjate suveakadeemia	Tartu Ülikool	1
Raamatukogud mitmekultuurilises Eestis. A.Sibula erialapäev	Tallinna KRK	1
Seminar "Laps kirjanduses 4: Kool lastekirjanduses, lastekirjandus koolis"	ELK, Eesti TA Underi ja Tuglase Kirjanduskeskus	2
ERÜ maaraamatukogude suvelaager Viljandis	ERÜ maaraamatukogude sektsioon	1
Kohapärimus	MTÜ Eesti Kohapärimuse Keskus	1
Infopädevuse alused	Tartu Ülikool	2
ERÜ maaraamatukogude sektsiooni suveseminar Viljandis	ERÜ, Viljandi LRK	2
Kodukoha kultuurilugu ja seltsid	Eesti Kultuuriseltside Ühendus	1

Maakonna- ja keskraamatukogu töötajad osalesid veel järgmistel seminaridel ja teabepäevadel: Rahvusvahelise koostöö päev täiskasvanuhariduses (SA Archimedes, SA Kutsekoda), ERÜ maaraamatukogude teabepäev, Seminar „Ühine infosüsteem Eesti raamatukogudele“ (RR), Seminar "Raamatukogu kui füüsiline ja virtuaalne ruum" (ERÜ), Bibliograafiapäev „Kes inglit otsib, see eeslit leiab“ (ERÜ, TLÜ ARK), Lasteteeninduse toimkonna kogemuste tur Haapsalus (ERÜ), Näitus kui muuseumi edu pant - muuseumidelt raamatukogudele (KM, Tervishoiu Muuseum), ELNET Konsortsiumi 20.aastapäeva konverents (ELNET Konsortsium)

Lisaks erialasele täienduskoolitusele osalesid raamatukoguhoidjad Eesti Külaliikumise Kodukant ja kohalike omavalitsuste poolt korraldatud koolitustel. Tapal viidi läbi sisekoolitusi uudiskirjanduse tutvustamiseks.

Täienduskoolituseks oli raha raamatukogude eelarvetes kokku 6 112 € ehk 66€ töötaja kohta. LVKRRK eelarves oli täienduskoolituseks 41€ töötaja kohta. Maakonna raamatukoguhoidjate läbitud täienduskoolituste arv ja maht on välja toodud lisas 1.

2.4.2 Maakonnaraamatukogu korraldatud koolitused

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu korraldas seitse koolitus- ja teabepäeva ning 2-päevase õppereisi, kokku 47 tunni ulatuses täienduskoolitust.

Koolitustel osales kokku 75 raamatukogutöötajat Lääne-Viru maakonna raamatukogudest ning 27 töötajat teistest raamatukogudest.

Tabel 4

Koolituse aeg	Koolituse teema	Koolitaja	Koolituse maht/kestus	Rmtk-hoidjate arv/ KOV arv
22.01	Soomest nüüdiskirjanduse kaudu	Anna Laine (Soome Instituut)	2	30/11
	Arvo Iho elu ja looming	Arvo Iho	3	
01.03	Virumaa rahvariided	Kersti Loite	1	33/12
	Eesti, islam ja kultuurierinevused	Raine Linnas	2	
23.03	IKT vahendid ja võimalused	Henn Sarv (IT Koolitused)	8	45/13 I-V 2
21.04	Tõsimängud ja mängustamine	Martin Sillaots	4	37/11 I-V 4
19.08	Merekultuuriaasta suveseminar Kundas: Kunda hariduselust ja Rahvaülikoolist Tsemenditööstuse ajaloo ja sõbrakaubandusest. Topoteek – meie võimalus ennast näidata	Kaido Veski Uno Trumm Inge Pikkoja	1 4 1	37/11
20.-21.09	Õppereis Soome raamatukogudesse		12	36/12 I-V 4
17.11	Osalus ja kaasamine mäluasutustes	Agnes Aljas, Krista Lepik (TÜ)	5	23/11
05.12	Raamatukogutöö tulemuste hindamine ja statistika „Tõest ja õiguses“ nii ja naa	Margit Jõgi (RR) Maarja Vaino Urmas Lennuk	2 2	46/15

LVKRRK viis läbi stažeerimisprojekti, mille raames Sillamäe, Jõhvi ja Kohtla-Järve raamatukogutöötajatel oli võimalus tutvuda Lääne-Virumaa KRRK tööga ja vastupidi. Projektis osales kokku 16 raamatukoguhoidjat, neist 6 Lääne-Virumaa KRRK-st. Stažeerimise käigus vahetati kogemusi ja tutvuti kõikide rahvaraamatukogu töölõikudega.

LVKRRK vahendas ja aitas korraldada:

- Koostöös ETKA Andras kaks koolituspäeva: „Motiveeritud raamatukoguhoidja kui kogukonna alus“ ja „Õppimisvõimaluste infootsingu toetamine“.
- Koostöös Eesti Lastekirjanduse keskusega lugemisprogrammi „Aitan lapsi raamatute

juurde“ stardikoolituse Ida- ja Lääne-Virumaa raamatukogutöötajatele.

- Koostöös Ulvi raamatukoguga Lääne-Virumaa raamatukoguhoidja päeva, mille raames toimus kohtumine kultuuriminister Indrek Saarega teemal „Raamatukogude arengu- ja kultuuripoliitika suunad“

Koolituste planeerimisel arvestati kutsestandardi kompetentsidega, raamatukoguteenuse muutumisest tuleneva vajadusega ja raamatukoguhoidjate soovidega. Kahel koolitusel ja õppereisil osalesid ka kolleegid Ida-Virumaa raamatukogudest.

Maakonna raamatukogudel oli eelarves täienduskoolituseks kasutada kokku 6112 eurot.

LVKRK korraldatud koolitused koos õppereisiga Soome läksid ühele osalejale maksma 194 eurot, millest 70 eurot kaeti Kultuuriministeeriumi raamatukogude arendamise programmi toetustest.

Aasta lõpus täitsid maakonna raamatukoguhoidjad elektroonilise tagasisideankeedi, kuidas nad õpitud oma töös on rakendanud. Maakonnaraamatukogule täienduskoolitusi hinnati asjakohasteks, raamatukogutöös vajalikeks ja üldkultuurialaselt harivateks.

Koolitustel saadi teadmisi kirjanduse, kultuuri- ja hariduse ajaloo ning kultuurierinevuste kohta, ideid lugemise mängulisemaks muutmiseks ja ürituse efektiivsemaks korraldamiseks, oskusi IKT käsitlemiseks, ideid raamatukoguteenuste arendamiseks ja teeninduse parendamiseks. Teemad hõlmasid kutsestandardi kompetentse: kogude kujundamine, lugejateenindus, andmekogude loomine, arendustegevus ja juhtimine.

Koolitustel osalemine on olnud suhteliselt aktiivne, kuid rohkem tahaks näha õpitu töösse rakendamist.

2.4.3 Raamatukogutöötajate avalikud esinemised

Maakonna raamatukoguhoidjad esinesid üsna aktiivselt. Peamiselt oli tegemist raamatukogutööd ja -teenuseid tutvustavate, kirjandus- või ajalooteemaliste ettekannetega erinevatel üritustel, külaseltsides, koolides, aastapäeväüritustel ning külalistele ja kolleegidele.

Raamatukogutöötajate avalikud esinemised on välja toodud lisas 2.

2.4.4 Erialahariduse omandamine

Üks töötaja omandab rakenduslikku kõrgharidust Tartu Ülikoolis infokorralduse erialal ning üks töötaja omandab eriharidust Tallinna Ülikooli Digiteaduste Instituudis, magistriõppes, digitaalraamatukogunduse erialal.

2.4.5 Töötajate tunnustamine

Gerda Ansi (Hulja) – Lääne-Virumaa Keskraamatukogu tänukiri aktiivse tegevuse eest laste lugemisharjumuste kujundamisel ja kohaliku kultuurielu rikastamisel.

Kadrina Valla Raamatukogu ja filiaalid – Lääne-Virumaa aasta raamatukogu meeskond 2016. Lääne-Viru maavanema tunnuskiri.

Ere Käärmaa (Tapa) – Lääne-Virumaa aasta raamatukoguhoidja 2016. Lääne-Viru maavanema tunnuskiri.

Margit Lättemägi, Ere Käärmaa, Mae Mitt (Tapa) – Tapa Vallavalitsuse tänukiri üleriigilise etluskonkursi „Ellen Niiduga Midrimaal“ eestvedamise, korraldamise ja läbiviimise eest.

Tapa Linnaraamatukogu

- Lääne-Virumaa aasta raamatukogu 2016 täiskasvanuhariduse toetamise eest Lääne-Viru maavanema tunnuskiri.
- Tapa Vallavalitsuse tänukiri Tapa linnapäevade korraldamisele kaasaaitamise eest.

Tamsalu raamatukogu – tänukiri „Rõhutud aegade Päeva“ konverentsile kaasaaitamise eest Murtud Rukkilille Ühingult.

Inge Pikkoja (Uhtna)

- Lääne-Virumaa aasta tegu 2016 nominent Topoteegi loomise eest raamatukogus.

- Viru Instituudi tänukiri töölehtede komplekti „Meie kodu Uhtna“ koostamise eest.
- Sõmeru Vallavalitsuse tänu Hea Tegu 2015 – Uhtna lasteaia renoveerimistöödele kaasaaitamise eest.
- Sõmeru Vallavalitsuse tänukiri Maaelu festivali näitusel „Fotod eile ja täna“ kaasalöömise eest. Uhtna Põhikooli tänukiri „Lahendusi pakkuva koostöö ja kooli arengu toetamise eest“.

Tea Runovski (Ulvi) – Ulvi lasteaia tänukiri koostöö eest.

Hiie Kivilo (Viru-Nigula)

- Tänukiri Vasta Koolilt koostöö eest. Tänukiri Lääne-Virumaa KRK direktorilt kultuuri ja lugemist väärtustava tegevuse eest.
- Tänukiri Viru-Nigula vallalt valla 25-a. juubeli puhul kohusetundliku ja pikaajase tehtud töö eest.

Reet Tomband (LVKRRK) – tänukiri kui Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu Aasta lasteraamatukoguhoidja 2016 nominendile.

Tiina Kriisa (LVKRRK) – Lääne-Viru Omavalitsuste Liidu tänukiri näituse „Viru Säru läbi kolme aastakümne“ korraldamise eest.

2.5 Raamatukogu haldusjuhtimine. Haldustegevuse üldiseloostus. Raamatukogu ruumid ja asukoht.

Kõik raamatukogud on kohalike omavalitsuste halduses. Asukohti peetakse üldjuhul heaks, paljud asuvad keskustes samas hoones mõne muu asutusega (lasteaed, rahvamaja, vallamaja, külaselts). Mõnes raamatukogus (Lepna, Viru-Jaagupi, Vinni-Pajusti) on probleemiks asumine kõrgemal korrusel, kuhu eakamatel lugejatel on raske tulla. Vihula, Vergi ja Hulja raamatukogud vajavad raamatukogusse juhtivaid viitasid.

2016.aastal teostatud remonttööd on välja toodud lisas 3. Kõige suuremas ulatuses remonditöid tehti Kadrinas, multifunktsionaalse keskusehoone rajamisega alustati Lehtsesse, kuhu raamatukogu saab sisse kolida 2017.a teises pooles. Erinevas mahus remonditöid tehti Tapal, Kiltsis, Kundas, Veneveres, Tamsalus, Väike-Maarjas, Jänedal, Lääne-Virumaa Keskraamatukogus.

Remont on hädavajalik Rakkes, kus 2016. aastal koostati raamatukogu juurdeehituse projekt, milles kajastuvad ka vajalikud remonttööd.

Vajadus sanitaarremondiks on aga veel kümnekonnal raamatukogu.

2.5.1 Juurdepääs liikumispuudega inimesele.

Maakonna 41-st raamatukogust on juurdepääs liikumispuudega inimesele 15-s ja osaline juurdepääs 4-s raamatukogus. Aasta jooksul parandati ainult Väike-Maarja VRK kaldteed, rohkem juurdepääsuga seotud töid ei tehtud.

2.6 Raamatukogu arendustegevused infotehnoloogia valdkonnas

Suuremaid arendustegevusi ei olnud. Üldine IT olukord maakonnas on rahuldav, personali käsutuses on 92 arvutit. 8 raamatukogu sai 2016.aastal osta uusi arvuteid ja paljud läksid üle Windows10-le, kuigi mitmetes lugejaarvutites vajab uuendamist nii riist- kui tarkvara (kasutusel Windows XP).

Ülikiire internetiühendus (kuni 100Mbit/s) on ainult kahel raamatukogul, mis asuvad vallavalitsusega samas hoones, 59%-l on internetiühendus aeglane. 4-s raamatukogus on ainult traadita ühendus. Wifi leviala on 34-s raamatukogus ehk 83% -l.

Kolmes raamatukogus ei ole võimalik teha koopiaid, skaneerimisvõimalus puudub kuues raamatukogus. Uusi koopiaid, skannereid või printereid said kuus raamatukogu.

3. Kogud

Teavikute ostust 75,2% (koos annetustega u 80%) toimus läbi Lääne-Virumaa Keskraamatukogu (Tapa valla raamatukogudes on kasutusel raamatukoguprogramm RIKS ja komplekteerimine ei käi läbi keskraamatukogu). Ajakirjad/ajalehed (va kultuuriperioodika) tellivad raamatukogud ise.

2016.aasta kogude juurdekasv:

- 21 594 eksemplari (maakonna keskmine oli 3%)
- 5,2% (1121 eks) võõrkeelsed, neist venekeelsed 82% (914 eks)
- 69,9 % ilu- ja lastekirjandus

Lääne-Virumaa KRK-s oli juurdetuleku protsent kogudest 4,3%, juurdetulnud teavikutest 63,2% oli ilu- ja lastekirjandus ja 9,3% võõrkeelset kirjandust.

3.1 komplekteerimise põhimõtted ja uuendused (sh e-teavikud)

Töös kogudega lähtutakse jätkuvalt rahvaraamatukogude komplekteerimise põhimõtetest, arvesse võetakse lugejanõudlust. Komplekteerimine toimub valikuliselt ning prioriteediks on eesti autorite ilukirjandus ning tõlkekirjandusest väärtkirjandus, samuti laste- ja noortekirjandus. Teadmiskirjandusest on eelistatud Eestit puudutav kirjandus ning tarbekirjandusest laiemale lugejaskonnale huvipakkuvad teavikud.

Suurema osa teavikutest ostetakse hulgimüüjatelt (Rahva Raamat, Apollo Holding), mõned ostud tehakse ka otse kirjastustelt (Varrak, Ersen) ja üksikväljaandjatelt. Venekeelset kirjandust ostetakse OÜ Sinonimilt ja Lomelius OÜ-lt, võõrkeelset aga enamasti Krisostomuse raamatukauplusest ja Allectost. Valik sõltub pakutavast hinnast, seetõttu võrreldakse enne ostu igat nimetust ja püütakse teha soodsam ost. Keskkogule ostetakse teavik kohe ilmumisyärgselt, aga väiksemad raamatukogud jäävad tihti ootama soodushindu.

Valla keskraamatukogud tellivad teavikud arvestusega, et need lähevad harukogude vahel liikuma. Järelkomplekteerimine toimub jooksvalt ja enamasti samuti keskraamatukogu vahendusel.

LVKRRK komplekteerimise aluseks on „Lääne-Virumaa Keskraamatukogu komplekteerimispõhimõtted“ (kinnitatud 8.juuni 2015 direktori käskkirjaga).

Annetuste osakaal kogude juurdekasvust jäi eelmise aastaga võrreldes enam-vähem samaks: 7,5%. Kõige rohkem saadi raamatuid (1421 eks), ajakirju lisandus 177 ja auviseid 21 eksemplari. Annetati ka 3 käsikirja.

Kogude kasutatavus ja seosed lugejate sihtrühmadega: maakonna keskmine ringlus teavikule oli 0,8. Kõige suurema ringlusega oli Lääne-Virumaa Keskraamatukogu (1,7), samas oli maakonnas 5 raamatukogu, kus kogude kasutatavus oli väga väike (ringlus ainult 0,2-0,3).

Kogudest leidis kõige enam kasutust eesti ilukirjandus ja elulood. Teadmiskirjandusest on eelistatud on psühholoogia, sõjaajalugu, tervishoid.

Lääne-Virumaa rahvaraamatukogude 2016.a laenutuste TOP5

	<i>Autor</i>	<i>Pealkiri</i>	<i>Laenutusi</i>
1	Sander, Mart	Litsid: naiste sõda. Esimene raamat	753
2	Muuli, Kalle	Vilja teine elu	709
3	Rästa, Stig	Minu Kennedy	688
4	Tohvri, Erik	Äri ja armastus	679
5	Kilumets, Margit	Jaak Joala : kuulsuse ahelad	596

Palju loeti ka Helju Petsi, Katrin Pautsi, Mart Kadastiku ja Ira Lemberi raamatuid. Tõlkekirjandusest oli loetuim Paula Hawkinsi „Tüdruk rongis“.

Lastekirjanduses on vaieldamatult kõige populaarsemad Andrus Kivirähki raamatud „Oskar ja asjad“, „Karneval ja kartulisalat“, „Kaka ja kevad“, aga ka Ilmar Tomuski „Kolmanda A kriminalistid“, Kristiina Kassi ja Piret Raua raamatud. Need autorid esinevad ka koolilugemise nimekirjades, kuid lapsed laenutavad neid ka muidu meelsasti ja neid on ka kogudesse palju komplekteeritud.

Ajakirjadest laenutatakse enim *Kroonikat*, *Eesti Naist*, *Imelist Ajalugu*, *Naistelehte*, *Maakodu* ja teisi kodu-, tervise ning nn naisteajakirju. 40. kohal on esimese kultuuriajakirjana lasteajakiri *Täheke*, järgneb *Muusika* 42. kohal.

Ajalehtedest laenutatakse kõige rohkem *Virumaa Teatajat*, *Õhtulehte*, *Maalehte* ja *Postimeest*. 47.kohal on kultuurileht *Sirp*. On külaraamatukogusid, kus perioodika laenutused moodustavad pea poole kogu laenutustest.

Viis raamatukogu komplekteeris ka venekeelset kirjandust, suurim sihtrühm sellele on Tapal, Kundas ja Rakveres. Ülejäänud kasutavad vajadusel RVL-iga peamiselt Lääne-Virumaa kogusid.

3.1.1 Raamatu komplekteerimine (trükis + e-raamat)

Raamatud moodustasid juurdetulnud teavikutest 86%. Maakonda saabus 20 205 eksemplari raamatuid ehk 0,3 eksemplari iga maakonna elaniku kohta.

Maakonnaraamatukogu kaudu enim ostetud raamatud: M. Sander „Litsid II“, E.Tohvri „Irdabielu“, M. Raud „Kus ma olen ja kuidas sina võid palju kaugemale jõuda“.

Lääne-Virumaa KRK-s osteti kokku 3967 raamatut, millest 89,8% olid eestikeelsed, võõrkeelsetest raamatutest 63,2% olid venekeelsed. Ilukirjanduse osakaal ostudest oli 69,2% (laenutustest 63,3%). Ilukirjanduse osakaalu suurenemine oli seotud sellega, et fondi korrastamise käigus vahetati välja palju määrdund ja lagunenu raamatuid. Komplekteerimiskuludest moodustasid raamatuostud 83,7%.

Maakonda E-raamatuid ja nende laenuslitsentse ei ostetud, sest puudub sobiv laenuskeskkond.

3.1.2 Perioodika komplekteerimine

Perioodikat tellivad kõik raamatukogud ise. Maakonda lisandus 1 180 aastakäiku ajakirju ja 308 aastakäiku ajalehti. Aasta lõpus oli maakonnas 8 539 aastakäiku ajakirju.

Kultuuriperioodikast telliti kõige rohkem lasteajakirju *Täheke* ja *Hea laps*, aga ka *Loomingut*, *Sirpi* ja *Loomingu Raamatukogu*. Kultuuriajakirjanduse vastu tuntakse väiksemates kohtades vähe huvi, ajakirjad, millest huvitatakse, on pigem naisteajakirjad ning seotud kodu ja tervisega. Siiski on populaarsed ka *Imeline Ajalugu*, *Imeline Teadus*, *Psühholoogia Sinule*, *National Geographic Eesti*. Erialajakiri *Raamatukogu* oli tellitud 10 raamatukogusse.

Lääne-Virumaa KRK kogudesse lisandus kokku 255 eksemplari ajakirjade aastakäike: kokku osteti 159 eksemplari aastakäike, sh kultuuriperioodikat 14 nimetust. Ajalehti lisandus kogudesse 44 eksemplari aastakäike, millest oste oli 27 ja annetusi 17 eksemplari. LVKRRK tellis ajakirja *Täheke* Lapua raamatukogule Soomes.

3.1.3 Auviste komplekteerimine

Auviseid tuli maakonda juurde 138, neid ostsid ainult 5 raamatukogu (kokku osteti 117 eksemplari), ülejäänud saadi annetustena. 78% auvistest on audiaalteavikud. Auviseid tellitakse iga aastaga vähem, sest väheneb nõudlus.

Kõige rohkem omab auviseid Lääne-Virumaa Keskraamatukogu (56% maakonna raamatukogudes leiduvatest auvistest asub LVKRRKs). Aasta jooksul lisandus kogudesse 115 ja kustutati 584 auvist, aasta lõpuks oli kogudes 5375 auvist (sh muusikaosakonnas 4738

eksemplari ehk 88%). Helisalvestiste kasutamine aasta-aastalt väheneb, seetõttu on vähendatud ka CD-de ostmist.

3.2 Inventuurid, mahakandmised

Kogudest kustutati 37 537 teavikut ehk 5% kogudest. 95% kustutatud teavikutest olid raamatud. Kustutati ka 882 auvist. Jooksvalt puhastati fondi katkistest, aegunud ja üleliigsetest teavikutest pea kõigis raamatukogudes, maakonnas oli ainult kolm raamatukogu, kus ei kustutatud ühtegi teavikut.

Inventuur viidi läbi Haljala VRK Aaspere harukogus, Venevere raamatukogus ja Lääne-Virumaa Keskraamatukogus.

4. Lugejateenindus ja raamatukoguteenused

Maakonna raamatukogude teeninduskorralduses suuremaid muudatusi ei olnud ja ainsa uue teenusena hakkas Lääne-Virumaa Keskraamatukogu pakkuma ettelugemist/biblioteraapiat psüühiliste erivajadustega täiskasvanutele.

Rahulolu-uuringuid ja lugejate küsitlusi viis läbi kolm raamatukogu:

- Haljala VRK. Küsimustik oli põhjalik ja sellele sai vastata nii paberil kui internetis. Kuna küsitlus hõlmas ka kahte haruraamatukogu, siis olid tulemused raamatukoguti väga erinevad. Leiti, et noortekirjandust võiks rohkem olla, kasutajakoolitustest ei olda enamjaolt huvitatud ja eelistakse otsekontakti raamatukoguhoidjaga, üritusi toimub piisavalt ja ka nendest teada saamiseks on allikaid piisavalt. Koduteeninduse vajadust ei olnud. Vastu tulles vastajate soovile, muudeti lahtiolekuaegu haruraamatukogudes Aasperes ja Varangul.
- Kunda Linnaraamatukogu rahuloluküsitlusele sai vastata nii paberkandjal kui ka interneti teel. Vastata sai ka vene keeles. Raamatukogu asukohta, teenindust ja kirjanduse valikut peeti heaks, väga rahul oldi RVL-i ja interneti kasutamise võimalusega. Leiti, et üritusi ja koolitusi võiks rohkem olla ja raamatukogu võiks nädalalõppudel kauem lahti olla.
- Viru-Jaagupi rk viis läbi lugejate küsitluse, mis näitas, et raamatukogu teenusega ollakse rahul, eriti koduteenindusega ja võimaluse üle raamatukoguhoidjalt vajalike dokumentide täitmisel ja internetiteenuste kasutamisel abi küsida.

4.1 Avaliku teabe kättesaadavaks tegemine. AIP-i kasutamine.

Raamatukogukülastajate käsutuses oli 113 internetiühendusega arvutit, mille vahendusel oli tagatud juurdepääs avalikule teabele. Paberkandjal või interneti vahendusel on võimalik lugeda perioodikat, tutvuda õigusaktidega, kohalikku elu puudutavate dokumentidega jne. Raamatukogudes, kus eraldi lugejaarvuti puudub, saab kasutada töötaja arvutit.

AIP-i kasutamine väheneb, eelkõige noorte hulgas, kelle internetivajaduse katavad ära nutiseadmed ning lapsed ja noored käivad raamatukogude arvutites peamiselt mängimas.

Mõni raamatukogu on vähendanud AIP-i arvutite arvu.

Raamatukogu arvuteid kasutatakse printimiseks, ID-kaardi toiminguteks (sh digiallkirjastamine), tihti vajatakse raamatukoguhoidja abi Digiloos tervisedeklaratsiooni ja tuludeklaratsiooni täitmisel. Lääne-Virumaa Keskraamatukogus pakutakse ka skaneerimisvõimalust ja see teenus leiab palju kasutust.

Külades kasutatakse AIP arvuteid aktiivsemalt kui suuremates kohtades, sest seal paljudes peredes internetiühendus puudub nii tehnilistel kui ka materiaalsel põhjustel.

4.2 Raamatukogu kasutamine ja teenused.

Raamatukoguteenust kasutas 31% maakonna elanikest (2015.a 32,5%). 41-st raamatukogust ainult neljal oli eelmise aastaga võrreldes rohkem nii lugejaid, laenutusi kui külastusi.

Põhinäitajate tõusu põhjuseks peetakse raamatukogu aktiivset tegevust ürituste korraldamisel ja lastega tegelemisel.

Tabel 5

Raamatu-kogu	Lugejad 2015	Lugejad 2016	Muutus (+/-)
Linna/maak. rmtk	19 899	18 766	-1 133
Sh keskrmk	6 790	6 377	-413

Lugejaid ehk kasutajaid jäi eelmise aastaga võrreldes vähemaks 5,7%. Elanike arv maakonnas vähenes 1,3% võrra. Seda peetakse oluliseks kasutajate arvu languse põhjuseks. Oma jälje kasutajate aru vähenemisele jätavad ka koolide sulgemine ja rahvastiku vananemine.

Lugejate arv kasvas 9-s raamatukogus.

Lääne-Virumaa KRK-s oli 2016.a hõlve 39,9%. Pea 53% kogu lugejaskonnast moodustavad täiskasvanud, järgnevad põhikooliõpilased 24%-ga. Kui vaadelda lugejate arvu ja laenutuste suhet, on aktiivseimad laenutajad koduteeninduse lugejad – keskmiselt laenutas iga kodulugeja aastas 111 teavikut, samas kui iga ametikooliõpilane laenutas keskmisel vaid 8 teavikut aastas. Keskmiselt laenutas iga lugeja aastas 27 teavikut.

Raamatu-kogu	Külastused 2015	Külastused 2016	Muutus (+/-)	Virtuaal-külast. 2015	Virtuaal-külast. 2016	Muutus (+/-)
Linna/maak. rmtk	313 963	310 649	-3 314	73 180	153 389	80 209
Sh keskk	92 337	92 083	-254	32 189	27 199	-4 990

Külastuste languse põhjusteks oli:

- Lahtiolekuageade vähenemine või oli raamatukogu suletud töötaja lahkumise, haiguse tõttu.
- Üha laienevad võimalused lugejaportaalide kaudu teavikuid otsida, pikendada ja reserveerida.
- Suurenenud võimalus raamatukokku tulemata internetist infot saada.
- Internetipunkti külastuste vähenemine.

Iga Lääne-Virumaa elaniku kohta oli aastas 5,1 külastust, mis eelmise aastaga võrreldes ei muutunud. Külastuste arv tõusis 15-s raamatukogus.

Külastusi toovad juurde üritused ja ringide tegevus ning raamatukogu ruumide kasutamine erinevateks koosolekuteks, kohtumisteks jm. Raamatute laenutamise kõrval muutub üha olulisemaks raamatukogu roll kultuurikeskusena.

Virtuaalkülastused maakonnas tervikuna on tõusnud, mis suurelt osalt tuleneb Haljala VRK veebilehe külastusest, mille arv eelmise aasta statistikas ei kajastunud. Virtuaalkülastusi annavad juurde:

- veebilehe kaudu e-kataloogi sisenemine
- raamatukogu ürituste reklaam ja kajastamine
- kasutajakoolitused
- erinevad virtuaalsed kaardid ja näitused

Raamatu- kogu	Laenut-d 2015	Laenut-d 2016	Muutus (+-)	Päringud* 2015	Päringud* 2016	Muutus (+-)
Linna/maak. rmtk	637 098	600 050	-37 048	4 060	3 507	-553
Sh keskk	188 445	185 461	-2 984	1 386	1 101	-285

- 2016.aastal oli iga maakonna elaniku kohta 9,9 laenutust (2015.a 10,4). Vähenemine oli nii kohal- kui kojulaenutuste osas.
- Laenutustest 96% olid kojulaenutused.
- Ilu- ja lastekirjanduse osakaal laenutustest oli 61,8%. See on kolme aastaga tõusnud pea 3% võrra, mis näitab, et liigikirjanduse laenutamise osakaal väheneb aasta-aastalt. 13,1% kojulaenutustest oli perioodika laenutusi.
- Kojulaenutustest 6% oli võõrkeelset kirjandust (2015.a 6,2%), millest omakorda venekeelset kirjanduse laenutusi oli 89,7%. Ka venekeelse kirjanduse osakaal laenutustest vähenes.
- Auviste laenutused moodustasid laenutustest ainult 0,56% ja sellest 89% keskraamatukogus. Ka see arv väheneb iga aastaga.

Lääne-Virumaa KRK-s tõusid kohallaenutused 15% võrra. Üha enam käiakse raamatukogus õppimas ja erinevaid koolitöid tegemas – sellele on kaasa aidanud erinevate mugavate lugemis- ja õppimiskohtade lisandumine. Kojulaenutused vähenesid kõige rohke muusikatoas, kuid tõusid lasteosakonnas.

Laenutuste vähenemise põhjusteks olid:

- Elanike arvu vähenemisest tulenev kasutajate vähenemine.
- Uute raamatute ostmise võimalus on alla nõudlustaseme, mis tekitab pikki järjekordi.
- Erinevate meediumite ja rakenduste kiire kasv, mis võtavad eriti noorte tähelepanu.

Infopäringute arv on langenud. Laialdaselt levinud nutitelefonid võimaldavad kõigil lihtsa vaevaga internetist vastuseid saada. Suurimateks päringute esitajateks on (vanemad) inimesed, kes ei kasuta interneti. Õpilaste päringud on seotud kooli- ja uurimistöödega.

4.3 RVL teenindus

RVL-i teel saadi teistelt raamatukogudelt 14 612 teavikut ja välja anti 13 845 teavikut. 2015.aastaga võrreldes on need arvud vähenenud. Valdavalt vahetati teavikuid oma valla või naaberraamatukogude vahel. Oluline RVL-i partner oli jätkuvalt ka keskraamatukogu, kus RVL-laenutused olid samuti langustrendis. Teistelt telliti 238 ja välja anti 3478 teavikut. Maakonna rahvaraamatukogudest telliti kõige enam teatmekirjandust, vähesel määral ilukirjandust sh kohustuslikku kirjandust. Teadusraamatukogudest (eelkõige Eesti Rahvusraamatukogust, TLÜ Akadeemilisest Raamatukogust ning TTÜ Raamatukogust) telliti teavikuid enamasti õppurite, uurijate ja muuseumitöötajate tarbeks.

4.4 Laste- ja noorteteenindus

Lapsi toovad raamatukogusse lasteüritused ja erinevad tegevused, mis võimaldavad neil seal huvitavalt ja koos sõpradega aega veeta. Sisukat ja järjepidevat lastetööd tegevaid raamatukogusid on maakonnas mitmeid (LVKRRK, Tapa, Uhtna, Kunda, Haljala, Muuga, Jäneda jmt), 2016. a see jätkus ja oli näha positiivseid arenguid. Näiteks Hulja raamatukogu muutus lastele väga põnevaks kohaks peale töötaja vahetumist.

Lastele ja noortele viidi keskraamatukogu lasteosakonna algatusel läbi ülemaakonnaline projekt „Lastekirjandus ületab uudiskünnise“, mille eesmärgiks oli õhutada lapsi otsima Nukitsa konkursi raamatutest nõ uudiskünnist ületavaid sündmusi, nähtusi jm ning neist oma nutiseadmeid kasutades koostama raamatuid reklaamivaid uudisklippe, mis laeti üles uudiste magasiini „Lastekirjanduse TV“. Kokku koostati laste poolt 21 uudislugu, mis on nähtavad

YouTube´is. Projekti lõpetamisel kohtusid 60 Nukitsa konkursil osalenud last 6. aprillil Lääne-Virumaa Keskraamatukogus ülemaailmse lastekirjanduse päeva tähistamisel lastekirjanikust uudisteankru Kadri Hinrikuse ja ETV režissööri Tiit Kimmeliga.

12 Lääne-Virumaa külaraamatukogu liitus üleriigilise projektiga „Aitan lapsi raamatute juurde“. Sügisel läbiti stardikoolitus.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogus sisustati väikelasteala, hangiti uusi lastepäraseid riiuleid, suur nukumaja, erinevaid puslesid ja lauamänge, kujundati mugav ala kõige väikesematele.

4.4.1 Laste-ja noortekirjanduse komplekteerimine

Lastekirjandust osteti maakonna rahvaraamatukogudesse kokku ligikaudu 860 nimetust ja 4700 eksemplari, mis on 23% juurdetulnud raamatutest. Riigieelarvelise teavikutoetuse täiendav eraldis laste- ja noortekirjandusele võimaldas väikestel raamatukogudel hankida varasemast laiemat valikut kirjandust ja suurendada koolikirjanduse eksemplaarsust. Lisaraha võimaldas osta raamatukogudesse ka lauamänge, et lapsed saaksid raamatukogus vaba aega sisustada.

Komplekteerimisel eelistatakse algupärandeid, auhinnatud teoseid ja Eesti Lastekirjanduse Keskuse soovitusi. Kui raamatukogu täidab ka kooliraamatukogu ülesandeid, pööratakse tähelepanu kooli õppekava toetava kirjandusele ja arvestatakse õpetajate koostatud soovitusnimekirjadega. Lasteaedadega koostööd teevad raamatukogud panid rõhku eelkooliealistele sobivale kirjandusele. Vähenenud on lastele aimeraamatute tellimine, sest koolitöödeks otsitakse materjale pigem internetist. Uute lasteraamatute kõrval osteti ka lisaks ja väljavahetamiseks tuntud lastekirjanike (A.Lindgren) ja populaarseid raamatuid („Harry Potter“) ning koolikirjanduse uustrükke.

Lasteajakirjadest telliti kõige enam *Tähekest* ja *Head Last*.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu lasteosakonna kogudesse lisandus 2016. aastal 1483 teavikut (2015. a. 1126). Kogust moodustab ilukirjandus 73,1%, ilukirjanduse osakaal on aasta aastalt tõusnud. Eestikeelne kirjandus moodustab kogu fondist 88%, võõrkeelsetest raamatutest 52,2% on venekeelsed, 31,5% inglisekeelsed.

4.4.2 Laste-ja noorte raamatukogu kasutamine

Tabel 6

Rmtk	Lug-d 2015	Lug-d 2016	Muutus (+/-)	Külast-d 2015	Külast-d 2016	Muutus (+/-)	Laenut 2015	Laenut 2016	Muutus (+/-)
Linna/ma ak. rmtk	5265	5090	-175	88591	91644	3053	83200	86714	3514
Sh keskk	1637	1592	-45	23083	22339	-744	25235	28496	3261

Kuigi lastest lugejate arv maakonnas on miinusmärgiga, moodustas see lugejate üldarvust 27,1% ja tõusis eelmise aastaga võrreldes 0,6%. Maakonnas oli 15 raamatukogu, kus lastest lugejaid oli 2016.aastal varasemast aastast rohkem.

Peale kolmeaastast langustendentsi tõusid 2016.aastal laenutused lastele maakonnas tervikuna 4,2%. Laenutused lastele tõusid 20-s raamatukogus ja lastele laenutuste osakaal kojulaenutustest oli 15,1% (2015.a 13,6%). Lastekirjanduse laenutused on tegelikkuses suuremad, sest raamatud, mida laenutavad lastele nende vanemad või lasteaiakasvatavad, ei kajastu laste laenutuste statistikas.

Raamatukogude külastustest 29,5% olid laste külastused, ka see arv tõusis. Isegi kui lapsed tihtipeale ei laenuta midagi, veedavad nad raamatukogus aega – selle eelduseks on aga lapsesõbralike tingimuste loomine ning heal tasemel lastetööd: lastele suunatud üritused, projektid, koostöö teist lasteasutustega.

Internetipunktide külastatavus, mis mõjutab külastuste arvu, laste poolt üldjuhul langeb, sest kodudes olev IKT on tihti paremal tasemel kui raamatukogudes.

4.4.3 Laste- ja noorteteenindus s.h lugemisharjumuste kujundamine ja arendamine

- Üha enam on hakatud aru saama lugejaskonna järelkasvu kasvatamise tähtsusest ja et see algab juba eelkooliealistest lastest. Raamatu „Pisike puu“ pidulik üleandmine lapsevanematele raamatukogus peaks olema esimese silla loomine kõigi osapoolte vahel, nagu ka isiklik kutsekaart või raamatukogu flaier lapsele lasteaia lõpetamisel või esimesel koolipäeval.
- Lasteaiarühmade regulaarsed raamatukogutunnid, muinasjututunnid kodustele väikelastele loovad eeldused, et raamatukogusse tullakse ka kooliõpilasena.
- Et lapsed ka kooli keskastmes raamatuid loeksid, peavad nad juba varakult tugeva lugemisoskuse saama. Ka selles saab raamatukogu kui sunnivaba keskkond kaasa aidata. Lugemiskoer Heku populaarsus kasvas keskraamatukogu laste seas pidevalt ning 2016. aasta sügisest on raamatukogus veel teinegi lugemiskoer. Uhtna raamatukogu viis läbi pilootprojekti, millesse olid kaasatud nii lasteaiaõpetajad kui lapsevanemad. Toetudes raamatusarjale „Loen ise!“ võeti eesmärgiks, et laps loeb koolimineku ajaks 1. ja 2. sammu raamatuid.
- Esimene käik raamatukokku koos klassiga annab lapsele julguse sinna ka iseseisvalt minna. Näiteks keskraamatukogus lisandub kõige enam laste külastusi ja laenutusi pärast 1. klassi raamatukogumängu.
- Raamat peab olema lapsele võimalikult kättesaadav. Õpilased eelistavad kooliraamatukogu ja rahvaraamatukogusse jõuavad harva, ometi laenutavad meelsasti neid raamatuid, mida raamatukoguhoidja on kooli viinud.
- Sõprade või autoriteetsete täiskasvanute soovitusel on mõjusad. Soovitusnimekirjad, eriti kui neid koostatakse koos õpetajatega, on lapsele abiks. Ka soovitusnimekirjade puhul peab lapsele jääma vabadus ise valida, mida ja millal ta loeb, raamatukogutöötaja peab hoolitsema selle eest, et tal oleks raamat lapsele anda.
- Kohtumised kirjanikega tekitavad huvi tema raamatute vastu. Kirjaniku loominguga hakatakse tutvuma juba enne kohtumist ja pärast loevad lapsed teda juba vabatahtlikult.
- Kirjandusringid, laste kaasamine näituste ja ürituste tegemisse, konkurssides osalemisesse jms teeb raamatukogu lapse jaoks põnevaks kohaks, kus ta saab ennast teostada ja kus tal on huvitav viibida.
- Ühe teemaga süsteemne ja eri vormides tegelemine, mis viib ka raamatukogu seinte vahelt välja, aitab raamatutarkust päriseluga siduda. Näiteks Tapa raamatukogu lapsed käisid Valgejõe ääres merd tervitamas.
- Kodu ja lapsevanema toetuse saamine on väga oluline. Lapsed tulevad uue ja huvitavaga kaasa, kui kodu toetab, siis on tulemused näha. Kui puudub kodune toetus, siis raugub lapse tuhin üsna kiiresti.
- Oluline on õpetajaid viimase aasta pedagoogilise kirjanduse, käelise tegevuse materjalide ja parimate lasteraamatutega kursis hoida.
- Raamatukogust laenutavale lapsele tunnustamine tänu- või kiidukirjaga kevadisel lõpuaktusel tõstab lapse enesehinnangut ja innustab teda edasi lugema.

4.4.4 Laste- ja noorteüritused: ülevaade, millised olid põhiteemad ja millised suuremad üritused (vt ka lisa 4)

Lastele suunatud tegemised olid suurelt osalt kantud merekultuuri aastast: näitused, väljapanekud, ettelugemised ja viktoriinid olid seotud merega ja kõige merega seonduvaga. Õpiti ka meremehesõlmi siduma ning signaallippudega teateid saatma, käidi vaatamas, kas jõgi ikka

suubub merre, otsiti interneti vahendusel mereteemalisi laule ning mängiti mereteemalisi mängu, aga räägiti ka merereostusest ja pudelipostist. Käsitleti ka mere- ja metsakultuuri koos, otsiti ning leiti mõlemas sarnaseid ja erinevaid jooni, nii esivanemate pärimuses kui ka tänapäevases elus.

- Tehti teadust ja kogeti loodust: viidi läbi keemiaetendus Teeme Keemiat noormeeste poolt, maitsti ja võrreldi allika- ja kraanivett ja loeti lugusid müstilistest allikatest ning söödi allika pervalte korjatud jõhvikaid. Tallinna Vanalinna Kolleegiumi õpilased aga käisid vaatamas, kuidas maal elatakse ja projekti „Rukki tee nüüd ja vanasti“ raames tutvusid Moel piiritustööstuse muuseumi ja raamatukoguga, sõid rukkileiba ning kuulasid eesti loodusluulet kohalike laste esituses.
- Uhtna raamatukoguhoidja käis koolis rääkimas vana ja uue aja asjadest ning tutvustas vanu ja uusi kirjanikke ning nende raamatuid. Põnevust lisas tundi mäng, kus tuli ära arvata mis on vana ja mis on uus: näiteks mobiiltelefon, mis pärines aastast 1999 versus telefon aastast 2010.
- Kadrina valla raamatukogud viisid läbi ühisprojekti „Heategu päästab maailma“ koos lasteteatriga „Lepatriinu“.
- Tähistati Põhjamaade raamatukogunädalat ettelugemisega hommikuhämaruses. Jänelal tehti seda näiteks lossi pööningul, kus räägiti ka viikingite kultuurist. Ka raamatukoguööd pakuvad lastele jätkuvalt põnevaid elamusi.
- Pärlimäng, mida Kundas on juba aastaid tehtud, leidis tänavu teisigi järgijaid. Mõte on selles, et iga raamatu läbi lugemise eest sai laps pärli, millest suve lõpus valmistati koos ehteid.
- Täiesti omamoodi ja hästi õnnestunud fotonäituse „Kes elavad raamatukogu põrandal“ korraldas Vohnja raamatukogu, kus lapsed avastasid põrandamustrite seast uusi „elanikke“.
- Tapal lükati põhikooli õpilastele käima edukalt toimiv kirjandusring.
- Lastele meeldib ka raamatukogus käia meisterdamas ja sõpradega aega veetmas. Seejuures loevad nad ka ise üksteisele raamatuid ette. Raamatu „Pisike puu“ kätteandmise üritusel Ulvis olid ka Põlula kodutütred, kes lugesid ette naljalugusid ja aitasid vanematel lapsi hoida.
- Oli Nukitsa aasta ja see andis põhjust paljudeks raamatutundideks.

2016.a külastasid Lääne-Virumaad lastekirjanikud Ilmar Tomusk, Kätlin Vainola, Ilmar Trull, Kertu Sillaste, Aino Pervik, Reeli Reinaus, Heli Künnapas ja Juhani Püttsepp, Urve Tinnuri. Piirkondades, kus kooli ja lasteaeda ei ole, tehakse kogupereüritusi: kodukandipäevi ja tähistati rahvakalendri tähtpäevi.

2016. aastal toimus LVKRRK laste- ja noorteosakonnas 72 lasteüritust, koostati 16 raamatunäitust ja 24 raamatuväljapanekut. Kogusuvenäitusega „Ninad suvel raamatusse“ kaasnes traditsiooniline „Lahedaima suveraamatu“ valimine. Lisaks raamatutele oli välja seatud 7 laste loovtööde näitust ja 4 vitriininäitust. Jätkati traditsioonilise kuuviktoriiniga, aasta lõpul korraldati raamatutele uue kaanekujunduse loomise aktsioon, mis lastes palju õhinat tekitas. 2016. aastal lahendati uues võtmes traditsiooniline ettelugemispäev: ettelugemine jäädvustati videokaameraga ja seda sai muinasjututoa ekraanil näidata erinevatele huvilistele korduvalt.

Lastele suunatud kõige mahukamad projektid olid „Pildi sisse minek“ ja „Pildi sisse minek. Vol. 2“, mis sündisid arusaamisest, et vaatamata raamatukunsti loomingu kõrgele kunstilisele tasemele ei jõua nende sõnum sageli lasteni. Ka piltide lugemise oskust tuleb õppida ja arendada ning seepärast viidi projekti käigus raamatukogus läbi kunstitunde, kus lapsed tutvusid erinevate autorite teostega, täitsid erinevaid uurimisülesandeid ning said kaasa ka loovülesanded koolitundides lahendamiseks. Projektide finaalina kohtusid pilditundides osalenud lapsed raamatukogus erinevate raamatukunsti loomise aktsiooniga.

4.5 Erivajadustega sihtrühmade teenused

Tabel 7

Koduteenindus	Kordade arv	Teenuste arv	Kasutajate arv
Kadrina	18	18	2
Vohnja	1	1	1
Kiltsi	9	9	1
Kunda	11	11	13
Simuna	10	10	2
Vihula	24	24	3
Vinni-Pajusti	32	32	2
Viru-Jaagupi	9	9	2
Väike-Maarja	9	9	3
Lääne-Virumaa KRK	23	23	16
KOKKU	146	146	45

Kiltsi raamatukoguhoidja viis raamatuid Pandivere Pansionisse. Mitmel pool viivad inimestele, kes ise raamatukogusse ei pääse, kirjandust koju ka sotsiaaltöötajad.

Tabel 8

Teenused teistele asutustele	Ürituste arv	Osavõtjate arv
Ettelugemine Kunda Hooldekodus (Kunda LRK)	16	130
Uhtna hooldekodu külastamine raamatukohvriga (Uhtna)	12	180
Ettelugemine Ulvi Hooldekodus (Ulvi)	21	210
Ettelugemine hooldekodus „Kuldne sügis“ (LVKRR)	26	205
Ettelugemine psüühiliste erivajadustega inimestele Rakvere Lille Kodus (LVKRR)	8	70

Neli raamatukogu külastasid regulaarselt kohalikku hooldekodu. Raamatukoguhoidja külaskäigud on seal oodatud sündmused, kus kuulajaid on tavaliselt korraga 8-15. Eakatele loetakse ette lihtsamaid tekste: elu- ja lapsepõlvelugusid, looma- ja muinasjutte ning nalju. Eakatele on väga tähtis, et nad saavad ka ise kaasa rääkida ja oma mõtteid väljendada.

Lääne-Virumaa KRK raamatukoguhoidja alustas ettelugemisega ka Rakvere Lille Kodus psüühilise erivajadusega täiskasvanutele. Peamiselt loeti ette lihtsamatest raamatutest katkendeid, muinasjutte ning lugusid ajakirjadest, koos vaadati ka fotosid ja illustratsioone, hiljem arutleti või esitati küsimusi kuuldu-nähtu kohta. Kohtumised kahe grupiga Rakvere Lille Kodus toimuvad üle nädala.

4.6 Raamatukogu kui kohalikku pärandit jäädvustav, elukestvat õpet toetav ja vabaaja võimalusi pakkuv kultuurikeskkond.

2016.aastal korraldati maakonnas kokku 816 näitust ja väljapanekut ning 716 üritust, mida külastas 16 032 inimest. Kõik need arvud on võrreldes eelmise aastaga tõusnud.

Lääne-Virumaa inimestega käisid raamatukogudes kohtumas kirjastaja Tõnu Lember, autorid Indrek Hargla, Hinge Kaljund, Marko Kaldur, Kätlin Kaldmaa, Margit Kilumets ja näitleja Imre Õunapuu.

4.6.1 kohalikul

Ürituste korraldamisel tehakse koostööd peamiselt kohalikul tasandil: lasteasutused, rahvamajad, seltsid, muuseumid jt. Koostöö on väga mitmekesine. Suur osa üritustest moodustasid erinevad ajaloopärandi jäädvustamisele ja aastapäevadele pühendatud ettevõtmised:

- Mati Laose raamatu „Punane Mata Hari“ esitus. Raamat jutustab Jäneda mõisaprouast

Maria Zakrevskajast ning kajastab kohalikku ajalugu.

- Jüri Freimanni raamatu „Lehtse – ülevaade Lehtse ajaloo“ esitus.
- Lahemaa loomise lood, kus endised töötajad meenutasid Lahemaa Rahvuspargi algust, esimest kontoriruumi praeguses raamatukogus. Kõik see salvestati videosse.
- Kadrina kihelkond läbi aegade – pühendatud Eduard Leppikule ja Richard Tammikule Viru Instituudi ja Neeruti seltsi konverentsi raames Kadrina rahvamajas.
- Uhtna hariduselu aastapäeva tähistamisel pani raamatukogu nii koolimajas, kui raamatukogus välja näituse kooliajaloo. Ettelugemispäeval loeti sel aastal ette ka Uhtna pasunakoorile vana ajalehe artikkel, kus juttu pasunakoori tegemistest aastal 1886. Järgnes arutelu ning täiendav ajaloo uurimine, mille tulemusel saadi uusi teadmisi Uhtna pasunakoorist.
- Tapa LRK pani juubeliks kokku suure näituse Tapaga seotud loomeinimestest „Tapaga seotud kirjutajad“
- Koostöös Porkuni paekivimuseumiga näitus „Porkuni paekivi puudutus“.
- Koostöös Kaitseliidu Viru Maleva teavituspealiku Hannes Reinomägiga eksponeeriti Tapal raamatunäitust „Eesti eest!“, mis tutvustas Kaitseliidu ajalugu ja tänapäeva ning fotonäitust, mis kajastas taasloodud Kaitseliidu Viru Maleva Tapa malevkonna tegemisi.
- Viru-Jaagupi raamatukogutöötaja on kokku pannud kohalikele elanikele pärimuskultuurialased matkarajad liikumisenädala tähistamiseks, tutvustas ja tegi ekskursioone kohalikus koduloomuuseumis.
- Koostöögrupp „Ebare Aurukoda“ (muuseum, noortekeskus, seltsimaja, Väike-Maarja spordihoone) viis läbi nn sisekoolitusi, mille tulemina valmis veebinäitus „Kaunis Väike-Maarja vald“ valla 25. aastapäevaks. Väike-Maarja raamatukogu tähistas oma 110. aastapäeva ettekandekoosolekuga, kus peale raamatukogu pika tee tähistati ka raamatukoguga kaasaegse Jakob Tamme 155. sünniaastapäeva.
- Muuga kooli 230. aastapäeva ja Muuga piirkonna külade V külapäeva ning raamatukogu 60. ja spordihoone 30. aastapäeva ürituste korraldamine.

Võeti osa kohalike suurürituste nagu kihelkonnapäevade, külapäevade ja rahvapidude korraldamisest:

- Sõmeru maaelu festivali raames korraldati ühiselt üritusi ka raamatukogus, eksponeeriti teemakohaseid näituseid.
- Pandivere päeval korraldas Väike-Maarja VRK raamatulaada ja koostas ristsõna.
- Kadrina VRK korraldab koostöös vallavalitsusega igal emade- ja isadepäeval hõbesõlepidusid väikestele vallakodanikele.

Korraldati raamatuesitlusi (Kairi Kroon luulekogu „Pühendan sul sõnad ...“, Katri Lehtsalu ajalooline romaan „Papa pärandus“), muusikakooli laste kontserte, kunstikooli ja ka Tapa Gümnaasiumi õpilastööde näitusi, luule- ja muusikaõhtuid (Tiiu Tagametsa ja Ruhti Tasujaga) ning reisimuljete õhtuid (Maltast, Nepalist, klubiõhtu „Kadrina segakoori uskumatud seiklused Ameerikas“).

Raamatukoguhoidjad korraldasid ekskursioone ja koolitusi:

- Haljala raamatukogu korraldas väljasõidu, mille käigus külastati Mustvee linna ja raamatukogu, sibulateed, Alatskivi Lossi jpm.
- Viru-Jaagupi raamatukoguhoidja organiseeris lugejatele pärimuskultuuri ekskursioone mööda Eestimaad.
- Kunda ja Tapa raamatukogud koolitasid lasteaiaõpetajaid tutvustades ilmunud pedagoogilist- ja väikelaste kirjandust.
- Kadrinas viidi läbi koolitus/õpituba „Traditsiooniline lubikrohvimine sisepindadel“.

Raamatukogupäevade ajal proovisid raamatukogutöös kätt kohalikud tuntud inimesed: Kundas raamatukogu nõukogu uus liige Anne-Ly Nõmmiste ja Kadriinas ajakirjanik Rein Sikk.

Valik korraldatud näituseid:

- Kindralmajor Ernst-Johannes Põdder - 135 aastat sünnist
- Prantsuse Instituudi interaktiivne Esimest maailmasõda kajastav näitus „14-18“
- Kundas tegutseva vene kunstistuudio „Vanadi Art“ mereteemaline näitus
- Tiiu Übi, Lee Nuutre ja Sigrid Heinlo, Elle Metsa ja Endel Annuki, Ethel Hakkaja, Igor Oleinikovi ja Viive Noore maali- ja fotonäituseid.
- Virtuaalnäitus Facebookis „Jõulud ja näärid vanadel postkaartidel“.

Kadriina VRK kinoklubi korraldas 15 filmiõhtut („Must alpinist“, „Ema“, Punane varietee“, „Klassikokkutulek“, „Perekonna valed“, „Seneca päev“ jt).

Tapa raamatukogu osales Tapa Gümnaasiumi ja Kunda Ühisgümnaasiumi lõimumisprojekti, mis oli suunatud eri keelt kõnelevate noorte koostöö arendamisele ja eesti keele õppimisele. Projekti raames viidi tegevusi läbi ka raamatukogus.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogus tähistati lisaks merekultuuri aastale ka Shakespeare aastat väljapaneku ning kontserdiga „Shakespeare ja muusika“, ning A. H. Tammsaare „Tõe ja õiguse“ aastat raamatuväljapaneku ning üleriigilise „Tõe ja õiguse“ lemmiktegelase valimise reklaamimisega. Kokku toimus raamatukogus 90 üritust (sh 17 kohtumist/loengut), 41 näitust, 10 kontserti ja 81 väljapanekut. Väljapanekuid püüti senisest atraktiivsemalt esitada (nt näituse *Arheoloogia ja Eesti juurde seati liivakastid väikesele aardeotsijale*).

Raamatukogus käisid huvilistega kohtumas Manona ja Krister Paris („Minu Moskva“), Arvo Iho („Karu südamega mees“), sõjaajaloolased Mati Õun ja Hanno Ojalo, Paavo Kivine (Paul Keresest), Ene Ergma („Kosmose mutt“), arheoloog Mauri Kiudsoo (Varudi-Vanaküla aardeleiuist), Ira Lember, Raul Rebane, Contra. Toimus folkloorifestivali „Viru Säru“ 25. aastapäeva tähistamine ja näituse avamine ning Andres Rootsi blusiõhtu.

Olulisemad näitused:

- *Eesti Loodusmuuseumi* rändnäitus „Looduse aasta foto 2000-2013“, „Soome lahe (I)ainel“
- *Riigikantselei* rändnäitus Eesti riigivapist
- *Eesti Teatri- ja Muusikamuuseumi* rändnäitus „Lapsepõlvelood“
- *Tallinna Ülikooli* arheoloogia teaduskogu näitus "Arheoloogilised välitööd Eestis 2015"
- *Põhjamaade Ministrite Nõukogu Eesti esinduse* vahendusel „Islandi päkapikud“

Koostööd tehti veel:

- *Lääne-Viru Ühisomavalitsuste Liit* ja maakonnaleht *Virumaa Teataja* – osaleti Lääne-Virumaa Aasta teo väljaselgitamises. Virumaa Teataja on ka maakonnaraamatukogu pikaajaline meediapartner.
- *Lääne-Viru Maavalitsus* – „Lääne-Virumaa aasta raamatukogu/ raamatukoguhoidja“ tunnustuse väljaandmine.
- *Tallinna Ülikooli Rakvere Kolledž* – Lääne-Virumaa Keskraamatukogu väljapanekud Hõbeakadeemia loengutel, „Tõe ja õiguse“ aasta puhul osalemine V osa ettelugemisel,
- *Lääne-Viru Arenduskeskus* – ettevõtlusnädala raames 3D printimise demonstratsioon (Ede Tamkivi, Eesti 2.0) ja ettevõtlustemaatilised raamatuväljapanekud.
- *Viru Instituut* – Folkloorifestival „Viru säru“ 25 aastapäeva tähistamisse panustas raamatukogu mahuka stendinäituse koostamisega.
- *Vabatahtlikud* raamatukogus: koerale lugemise tiim: Riina Rooberg ja lugemiskoer Heku, Angela Kungla ja lugemiskoer Nalle)
- *Urve Tinnuri* uute raamatute „Vahva rätsep, jalad ristas...“ ja „Seitse seppa“ esitlused toimusid lasteosakonna eestvedamisel muinasjututoas.
- *Emakeeleõpetajate ainesektsioon* – maakondliku põhikoolide kirjandivõistluse läbiviimine.

4.6.2 riiklikul

- *Eesti Vabariigi Kultuuriministeerium* - oktoobris korraldas Ulvi rk juhataja Lääne-Virumaa raamatukogutöötajate päeva raames kohtumise kultuuriminister Indrek Saarega.
- Koostöös *Eesti Kirjanike Liiduga ja Rahvusraamatukoguga* korraldati kirjanike tuuri „Sõnaränd“, mille raames kohtusid lugejatega Rakveres ja Kundas Karl Martin Sinijärv, Kätlin Kaldmaa, Mihkel Kaevats ja Anti Saar.
- *Eesti Rahvusraamatukogu* – raamatukoguhoidjate koolitamine. Oktoobris külastas rahvusraamatukogu juhtkond Uhtna raamatukogu, kus tutvuti maakonna rahvaraamatukogude probleemidega ja igapäevatööga.
- *Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing* – Lääne-Virumaa esindajad Maarika Lausvee ja Irma Raatma maaraamatukogude sektsioonis aitasid korraldada sektsiooni ettevõtmisi.
- *ETKA Andrase* pilootkampaaniaga „Õppimisvõimaluste infootsingu toetamine“ ühines maakonnas 5 raamatukogu.
- *Keskkonnaametiga* koostöös korraldati Karepal Selja jõe Maastikukaitseala Kasutuskorralduse avalik arutelu.
- *Rahvusarhiiv (Sven Lepp)* - nõustas Uhtna koduloolise andmebaasi (Uhtna topoteegi) koostamist. Rahvusarhiiviga koostöös toimus Eesti esimese topoteegi avamisüritus, kus sealsed töötajad tutvustasid projekti, rahvusarhiivi tööd ning õpetasid kuidas uurida suguvõsa.
- *Eesti Lastekirjanduse Keskus* - lastekirjanduse koolitused, vabariiklikud lasteprojektid (Nukitsa konkurss, ettelugemispäeva võistulugemine, „Aitan lapsi raamatute juurde“), Viive Noor vahendab kunstinäitusi Tapa LRK-le.
- *Tallinna Keskraamatukogu* – Raamatukogubussi Katariina Jee tutvumisreis maakonda septembris.
- *ERRi muuseum (Tiit Kimmel)* - Stendinäitus „Arbujate aabits“.
- *ETKA Andras* – Täiskasvanud õppija nädala üritused, nominentide esitamine, täiskasvanuhariduse valdkonna koolitused.
- *Põlva Keskraamatukogu, Jõgeva Maakonna Keskraamatukogu* – Tapa raamatukogutöötajate esinemised õppepäevadel ja kogeuste vahetamised.
- *Töötukassa* soovil toimus Tapal CV koostamise koolitus töötutele, kel sooviks uuesti tööturule siseneda.

4.6.3 rahvusvahelisel tasandil.

- Tapa Linnaraamatukogul 95 aastapäeva puhul *Akaa kunstiihenduse* lapitöönäituse „Teineteisel külas“. Seekord oli kaasatud tegijaid ka Forssast ja Tampereist. Tapa LRK vahendas Akaasse Tapa Kunstikooli õpilastööde näituse.
- *Lasteteater „Vaara“ Soomest* – 3 lasteetendust „Valepidimaa“ lastekaitsepäeval Lääne-Virumaa Keskraamatukogus.
- *Lapua ja Lappeenranna raamatukogud* - 2016. aastal külastasid kogemuste vahetamise eesmärgil Lääne-Virumaa Keskraamatukogu kolleegid Lappeenranna raamatukogust. Lapua raamatukogule telliti ajakirja Täheke ja saadi vastu ajakirja Vinski.

4.7 Raamatukogu koolituskeskusena kasutajatele.

2016.a viidi läbi 213 rühmakoolitust 2398-le inimesele ja 756 individuaalkoolitust 741-le inimesele (sh LVKRRKs viidi läbi 76 rühmakoolitust 1198 osalejale ja 538 individuaalkoolitust 547 osalejale ehk keskraamatukogu rühmakoolitused moodustavad maakonnas läbi viidud rühmakoolitustest 36%, individuaalkoolitused aga 71%). Kasutajakoolituste arv maakonnas kasvas võrreldes 2015.aastaga nii individuaal- kui rühmakoolituste osas.

Rühmakoolitusi viidi läbi peamiselt lastele, kellele õpetati kasutama e-kataloogi ja andmebaase, mis on neile abiks uurimustöö tegemisel või õpetati raamatukoguringis infot otsima teatmeteostest ja internetist. Viidi läbi raamatukogu tutvustamise ja kasutamise tunde esimestele klassidele. LVKRRK lasteosakonnas oli jätkuvalt populaarseim raamatukogu tutvustamise vorm raamatukogumäng 1. klassidele, mullusest rohkem küsiti uudiskirjandust ja andmebaase tutvustavat koolitust, seoses projektiga „Pildi sisse minek“ viidi läbi pilditunde jne.

Täiskasvanutele tehti arvutikoolitusi, mis tihtilugu algasid küll rühmakoolitustena, kuid läksid üle individuaalkoolitusteks, sest peamine sihtrühm on eakamad inimesed ja nende puhul on selline õppimise vorm tulemuslikum. Sõmerul viidi läbi 10-tunnine arvuti algõppe kursus eakatele, kus osalejaid oli kokku 54. Valdavalt tehti nõuandekoolitusi, kus õpetati kasutama arvutit, nutiseadmeid, ID-kaarti, veebiotsingut, arhiive, e-posti ja suhtluskeskkondi jm.

Kundas ja Tapal tehti lasteaiaõpetajatele koolitus uuemast pedagoogilisest kirjandusest. Töötukassa soovil toimus CV koostamise koolitus töötutele.

Grupikoolituste puhul on Haljalas ja Muugas olnud võimalus kasutada kooli arvutiklassi.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogus tehti rühmakoolitusi peamiselt TLÜ Rakvere Kolledži üliõpilastele, gümnaasiumiõpilastele. Vastavalt sihtrühmale õpetati elektronkatalooge ja andmebaase. Pensionäride Ühingu grupile õpetati arvuti algtõdesid, internetiotsingut, ID-kaardi kasutamist jne. Veebilehel liikumist õpiti raamatukogu lehe näitel.

TÖN-i üritusena viidi läbi infotund „Miks on hea osata kasutada arvutit ja internetti“, milles osalejad hakkasid käima individuaalsetel nõuandekoolitustel.

Individuaalkoolitusi tehti uutele kasutajatele lugejaks registreerimisel, kellele tutvustati lugejaportaali lugeja.ee või infootsingut erinevates andmebaasides nagu ISE, Digar jt. Lisaks viidi läbi nõuandetunde, kus õpetati käsitlema arvutit ja nutiseadmeid, infootsingut, tekstitöötlust, e-maili, ID-kaarti, jm. Aidati otsida ka infot karjäärinõustamise ja õppimisvõimaluste kohta.

Kasutajakoolitustega edendavad raamatukogud inimeste arvutikasutamisoskust, aitavad inimesi digitaalselt kaasata. Raamatukogu teatakse kui elukestvat õpet toetava ja oma teadmisi jagava asutusena. Inimesed, kes on raamatukogust abi saanud, külastavad ka edaspidi raamatukogu. Väga head tagasisidet annavad õppurid ja tudengid, kelle õppeprotsesse ja uurimustööde koostamist andmebaaside kasutamise oskus oluliselt lihtsamaks teeb. Lastele annab raamatukogutunnis käimine julgust ka edaspidi raamatukogu külastada.

4.8 Raamatukoguteenuse turundus ja väljaanded

Veebilehti, mille kaudu infot saab, on maakonnas ainult 13 raamatukogul (valla keskraamatukogu lehtedelt saab infot ka harukogude kohta). Uusi paraku ei lisandunud, Kunda LRK uuendas oma kodulehte ja blogi.

Kõige operatiivsemaks info edastamise kanaliks peetakse sotsiaalmeediat, peamiselt Facebooki. Kuigi 2016.a lisandus FB raamatukogude kontosid, on ikkagi mitmeid raamatukogusid, mille teenuse reklaam veebis piirdub ainult kontaktandmetega valla kodulehel.

Infokanalid, mida raamatukogud kasutavad: raamatukogu koduleht ja Facebook, info otse kooli/lasteaeda, ürituste info laenutusšekil, üritusest teavitamine listi vahendusel, telefon, valla/linnalehed, maakonnaleht Virumaa Teataja, flaiierid, info teadetetahvilil, kutsed, naaberraamatukogud.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu püüab infot teenuste ja sündmuste kohta levitada nii, et see oleks kättesaadav kõigile sihtgruppidele – noorematele inimestele läbi sotsiaalmeedia ja vanematele inimestele läbi ajalehe ja paberkuulutuste. 2016. aastal ilmus kokku 73 Lääne-Virumaa Keskraamatukogu puudutatavat artiklit. Raamatukogu kodulehel oleva Kultuurikava jõuavad sündmused ka Rakvere linnavalitsuse ja Rakvere kultuurikeskuse kodulehtedel olevatele kalendritesse.

Jätkuvalt peeti blogi nimega „Lugemispäevik“, kuhu raamatukogutöötajad postitavad arvamusi loetud raamatutest. Möödunud aastal postitati 50 korral.

Väljaannete koostamine:

- Uhtna raamatukogu andis oma panuse kohaliku lasteaia maja ajalugu hõlmava raamatu kokku kirjutamisel. Raamatukogu direktori kaasabil valmis ka kalender Uhtna piirkonna kaunitest koduaedadest.
- Roela raamatukogu juhataja osales raamatu „Minu kodu lugu“ viienda osa väljaandmises.
- Haljala ja Ulvi rk-de juhatajad on ühtlasi ka vallalehe toimetajad.
- Lääne-Virumaa Keskraamatukogu koostas maakonna raamatukogusid puudutava artikli Lääne-Viru aastaraamatusse.
- Rakenduse *Google maps* abil loodi keskraamatukogu veebilehel kaart „Ilukirjanduslik Lääne-Virumaa“.

4.9 Andmebaasid

2016.a võeti maakonnas suund, et koduloolise väärtusega artikleid enam andmebaasi Kodulugu.ee ei bibliografeerita, vaid hakatakse lisama vastavaid teemasid digiarhiivis Digari Eesti ajalehed kohalike lehtede artiklitele. Kuna Digarisse vallalehti paraku ei lisandunud, jätkasid üksikud raamatukogud koduloo bibliografeerimist Urramis. Tapa valla raamatukogud bibliografeerivad kodulugu Riksi.

Uhtna raamatukogu koondas kohaliku kogukonna fotomeenutused ja kirjalikud ülestähendused koduloolisesse andmebaasi Uhtna topoteeki.

Raamatukogude veebilehtedelt leiab viiteid andmebaasidele, kultuuri- ja riigiasutustele, mäluasutustele ning kodanikuportaalidele, aga ka raamatublogidele, raamatupoodidele, sõnastikele, kultuurikalendritele jm infokanalitele. Raamatukogude kodulehtedelt võib leida ka valla ajalugu, laulusõnu, noote, näidendeid, viiteid E-raamatutele, laste tegeluslehti.

LVKRK kodulehel pakutakse võimalust täita RVL tellimuse vorm või esitada päringuid päringuvormi kaudu. Raamatukogu külastati virtuaalselt 27 199 korral, mis on eelnevast aastast 4990 võrra vähem. Virtuaalkülastustest vaid 5,7 % (1548) moodustavad laste veebilehe külastused. Uue lastelehe koostamisega loodame neid numbreid parandada.

5. 2017 aasta tegevused

- 2017.aastal on oodata mõningaid ümberkorraldusi raamatukogude võrgus. Haldusreformi järel liitub Lääne-Virumaaga Aseri vald, mis toob maakonda juurde ka ühe raamatukogu. Olemasolevate raamatukogude kaotamist ükski liitumisleping esialgu ette ei näe.
- Oluline on hoida olemasolevaid lugejaid, pakkuda neile head valikut kirjandust ja huvitavat ning harivat kultuurikeskkonda.
- Jätkatakse teenuste arendamist toetavate täienduskoolitustega ja õppereisidega.
- Laste- ja noorte kultuuriaastal jätkatakse lastele suunatud tegevuste ja projektidega, mis aitavad lugemise ja raamatutega paremini sõbraks saada ning pakkuda raamatukogu näol harivat ja põnevat vaba aja veetmise kohta.
- Lääne-Virumaa Keskraamatukogul on plaanis algust teha keelekohvikuga ja laste programmeerimisringiga.

Koostaja: Lea Lehtmets, Lääne-Virumaa Keskraamatukogu peaspetsialist

Direktor

Kaili Õunapuu-Seidelberg

/allkirjastatud digitaalselt/

Personali koolitus

Raamatukogu nimi	Koolituste arv	Koolitustundide arv (koolituse maht)	Koolituseks kulutatud
LVKRRK	29	<i>188</i>	1154
Assamalla	11	<i>56</i>	151
Haljala VRK	7	<i>37</i>	300
Aaspere	2	4	
Varangu	2	5	
Kadila	0	<i>0</i>	0
Kadrina VRK	10	<i>22</i>	381
Hulja	14	56	
Kihlevere	6	20	
Viitna	2	9	
Vohnja	8	21	
Karepa	8	<i>38</i>	111
Kunda	13	<i>50</i>	124
Laekvere	2	<i>13</i>	3
Lepna	3	<i>12</i>	6
Muuga	11	<i>45</i>	170
Rakke VRK	9	<i>26</i>	31
Lahu	3	6	
Roela	13	<i>40</i>	122
Sõmeru	12	<i>120</i>	111
Tamsalu	6	<i>49</i>	235
Tapa LRK	19	<i>229</i>	718
Jäneda	7	16	
Lehtse	8	17	
Saksi	2	34	
Tudu	2	<i>5</i>	13
Uhtna	9	<i>35</i>	155
Ulvi	8	<i>23</i>	20
Vajangu	1	<i>24</i>	115
Venevere	2	<i>3</i>	64
Vergi	5	<i>10</i>	13
Vihula	14	<i>44</i>	174
Vinni-Pajusti	13	<i>78</i>	433
Viru-Jaagupi	3	<i>18</i>	20
Viru-Nigula	7	<i>39</i>	107
Võsu	5	<i>23</i>	105
Võsupere	10	<i>31</i>	19
Väike-Maarja VRK	8	<i>46</i>	597
Kiltsi	9	42	
Simuna	11	40	
Triigi	8	30	

Raamatukogutöötajate avalikud esinemised: ettekanded, loengud, koolitused

Marion Talli ja lugemiskoera juht Riina Rooberg - Rakvere Kolledži õpipäeval alushariduse pedagoogidele teemal „Lugemiskoer lugemise toetajana“.

Marion Talli ja **Tiina Saare** viisid läbi Rakvere Kolledži „Õuesõppe õpipäeva“ raames läbi veeteemaliste katsete praktikumi „Vaga vesi, sügav põhi“ alushariduse pedagoogidele ning koostasid temaatilise soovitusnimestiku.

Reet Tomband

- esines maakonna raamatukoguhoidjate seminaril tutvustusega „Lastega seotud projektid aastal 2016.“
- esines Eesti Lugemisühingu ja Rakvere Kolledži õpipäeval „150 aastat kullaketramist“ teemal „Mängulisi võtteid Kreutzwaldi muinasjuttude juurde“.
- viis läbi 10 loengutundi lastekirjandusest Rakvere Kolledži alushariduse eriala kaugõppeüliõpilastele.

Kaie Onton tutvustas koduteenindust ning raamatukogu teenuseid ja üritusi Lääne-Virumaa Vaegkuuljate Ühingu teabepäeval.

Kaili Öunapuu-Seidelberg

- rääkis emakeelepäeval EELK Rakvere koguduse eakatele liikmetele eesti keele murretest ja keele arengust.
- andis Sõmeru Põhikoolis 3.klassi õpilastele tunni emakeele, emakeelepäeva ning raamatukoguhoidja ameti teemadel.

Lea Lehtmets – „Raamatukoguteenustest muutuv asjas Lääne-Virumaa näitel“ ülevabariigilisel kodade suvekoolis.

Marju Saluste – „Raamatukogu ja raamatukoguhoidja nõukogude ideoloogia tööriist“ Väike-Maarja VRK juubelikonverentsil.

Maiga Parksepp – ettekanded „Müstiline Ida-Virumaa“ ja „Mere kujutamine eesti lasteluules – 70ndatest tänapäevani“. Maiga Parksepp osales ka vabariiklikul infootsingu võistlusel eelvoorus, kus saavutas I koha.

Maarika Lausvee – Laekvere Rahva Majas eakate tantsurühma aastapäeva läbiviimine.

Riina Tülli – Ettekanne Eakate klubis „Elurõõm“ „Raamatukogust, raamatukogutööst ja raamatutest“.

Margit Lättemägi: „Lastetöö Tapa linnaraamatukogus“ – koolitus Põlvas maakonna raamatukoguhoidjate seminaril.

Mae Mitt ja Vahur Saaremets: ettekanne „Tapa linnaraamatukogu koos haru- ja kooliraamatukogudega programmis RIKS“ – 5. Üleriigilisel RIKS klientide teabepäeval.

Ave Fohs – Uuema laste- ja pedagoogilise kirjanduse tutvustamine lasteaiaõpetajatele lasteaias Pisipõnn.

Inge Pikkoja – „Topoteek – meie võimalus ennast näidata“ Lääne-Virumaa raamatukogutöötajatele.

Tea Runovski – „Emakeelne kooliharidus väljaspool Eestit“ emakeelepäeval. Lääne-Virumaa raamatukoguhoidjate päeva juhtimine Ulvis.

Irma Raatma – Ettekanne raamatukogu 110. Aastapäeval raamatukogu ajaloost ja Jakob Tammest. Ettekanne Debora Vaarandist, luuleõhtute juhtimine. Kirjaniku elu ja loomingut tutvustus kohtumistel kirjanik Heli Künnapasega.

Ene Heide – Ettekanded Pärnu- ja Viljandimaa maavalitsuse töötajatele, Sepra MTÜ piirkonna maaturismi ettevõtjatele, Lääne-Virumaa algklasside pedagoogidele, Põlvamaa kooliraamatukoguhoidjatele. Ettekanne Rakvere Reaalgümnaasiumi abiturientidele kogukonnapraktika ühiskonnaõpetuse raames.

Leili Eiskop – Ettekanne Kunda Linnaraamatukogu hetkeolukorrast ja tulevikuplaanidest Lääne-Virumaa rahvaraamatukogude suveseminaril.

Raamatukogude ehitamine, renoveerimine, remondid

Raamatukogu nimi	Teostatud tööd (2016)
Jäneda	Raamatukogu terrassi renoveerimine. Maja teise sissepääsu trepiremont ja käsipuu paigaldamine.
Kadrina	Õueala asfalteerimine ja välisvalgustuse rajamine. I korruse laenutusosakonna sanitaarremont ja valgustuse väljavahetamine. (LED-valgustid).
Viitna filiaal	Valgustuse uuendamine
Kiltsi	Lagede soojustamine, põranda värvimine ja ruumi tapeetimine.
Kunda	Internetiruumi remont, pahteldamine ja värvimine
Tapa Lehtse harukogu	Peasissepääsu trepi remont Uue multifunktsionaalse keskusehoone lammutus- ja ehitustööd. Ühise katuse alla koonduvad kultuurimaja, raamatukogu, kool, lasteaed, valla teeninduspunkt, perearst ja juuksur. Ehitustööde lõpptähtajaks on kevad 2017.
Rakke	Juurdeehituse projekteerimine
Tamsalu	Lasteosakonna seinte värvimine
Venevere	Vahetati aknad, remonditi WC, ehitati uus trepp
Vergi	Õhk-soojuspumba paigaldamine
Väike-Maarja	Välistrepi remont
Lääne-Virumaa KRK	Sissepääsu koridori seinte remont, põranda plaatimine

Valik laste-ja noorteüritusi

Raamatukogu nimi	Ürituse nimi	Osavõtjate arv
Assamalla	Suvelõpupidu raamatukogus	15
Haljala	Kohtumine kirjanik Ilmar Tomuskiga	89
	Infootsivõistlus „Mis teatmeteosed?“	15
	Midagi kriminaalset on õhus	24
Hulja	Lastetuba – meisterdamine, tähtpäevadeks valmistumine, ettelugemine jm (30 X)	59
	„Teeme Keemiat“ etendus	5
	Raamatukoguöö	5
Jäneda	Merele ja metsa, randa ja telki	11
	Kevadetervitustega mandala	55
	Kohtumine Kätlin Vainolaga	35
Kadrina	Luuletuur	23
	Emakeelepäev raamatukogus	163
Kunda	Koolivaheaja üritused	245
	Päkapikk raamatukohvriga	25
	Pärlimäng	100
Laekvere	Räägime Aino Pervikust	8
Lehtse	Mereteemalised tunnid	15
	Kohtumine Kätlin Vainolaga	47
Muuga	Kohtumine Reeli Reinausiga	45
	Viktoriin „Jussike ja teised lemmikud“	35
	Raamatukoguöö	20
Rakke	Kohtumine ajakirjanikuga	22
Roela	Kohtumine Ilmar Tomuskiga	70
Saksi	Mitmepalgeline sügis	59
Simuna	Kodukohakirjanikud	10
Sõmeru	Õpime liiklema. Liiklusviktoriin	18
	Kevadluuletuste esitamise võistlus	22
Tamsalu	Kolm tuulesõlme	12
Tapa	Külas Kultuurkapitali lastekirjanduse aastapreemia nominendid Kertu Sillaste, Aino Pervik ja Juhani Püttsepp	68
	Kuus raamatut, kõik suurepärased (4X)	5
	Mereteemalised tunnid	316
	Kõik jõed voolavad merre? Valgejõgi vähemalt	11
	Sünnipäevatunnid	96
	Jõuluhommikud	217
	Rübligid raamatukogus	22
Uhtna	Emakeelepäev Ilmar Trulliga	90
	Lasteraamatupäev „Elu täis muinasjutte“	40
Ulvi	Aastalinnupäev	4
	Mardipäev	24
Varangu	Lauamängude turniir	4
Vihula	Üks, palju, mitu	12
Vinni-Pajusti	Muinasvillak	43
	Pärlimäng	70
	Kohtumine Ilmar Tomuskiga	25

Viru-Jaagupi	Mälumäng „Tunne oma kodupaika“	9
Viru-Nigula	Kooliminejate suvepäev koos Pipiga	29
	Külas kirjanik Marko Kaldur koos Tähekiirega	33
Vohnja	Kalevipoeg ja teised eeposed	13
	Vanavanemate päeva tutvustav üritus. „Vanaisa teeb süüa“	11
Võsu	Võsu kooli raamatuseljalule	75
Võsupere	Voldime võlupliiatsit	4
Väike-Maarja	Külas Heli Künnapas	58
LVKRRK	Urve Tinnuri lasteraamatu "Vahva rätsep, jalad ristas...", „Seitse seppa“ esitlused	48
	Pildi sisse minek. Kunstitunnid Kertu Sillaste, Tiia Metsaga, Piret ja Jüri Mildebergiga, Ulla Saare, Gerda Märtsiga, Alge Sardiga, Riho Hütiga	204
	Vabatahtlik Minion soovitab raamatuid koos banaanimoosi ja pannkookidega.	12
	Gerri Orgma nukuvalmistamise õpituba.	25
	Lahedaima suveraamatu valimine	417

Hinnang rahvaraamatukoguvõrgule Lääne-Virumaal

Üldiselt on raamatukoguvõrgu korraldamisel täidetud Rahvaraamatukogu seaduses § 4 toodud nõuded ning maakonna kõik piirkonnad on raamatukoguteenusega kaetud.

Raamatukogude ja elanike arvu keskmiste järgi peaks lähtuvalt seadusest olema raamatukogusid rohkem järgmistes omavalitsustes:

- *Haljala vald.* Valla raamatukogude võrk (valla keskraamatukogu, 2 harukogu, 1 teeninduspunkt) katab elanike vajadused. Valla suurim keskus on Haljala, kus asuv vallaraamatukogu on valla suurim ning tagab teeninduse ka Haljala Gümnaasiumi raamatukogus, raamatukogu teeninduspiirkond hõlmab 60% vallaelanikest. Valla keskraamatukogu töötaja suure koormuse leevendamiseks käivad haruraamatukogude töötajad teatud päevadel tööl valla keskraamatukogus.
- *Kadrina vald.* Valla erinevad piirkonnad on üldiselt raamatukoguteenusega hästi kaetud, valla organiseeritud küladevahelise bussiliikluse abil pääsevad raamatukokku ka kaugemate piirkondade elanikud. Kadrinas asuva valla keskraamatukogu teeninduspiirkond hõlmab 60% vallaelanikest, raamatukogu on piisavalt suur, ruumid korras ning kahe töötajaga suudetakse pakkuda nii kvaliteetsed teenindust kui korraldada üritusi. Väiksema koormusega haruraamatukogude töötajad käivad osadel päevadel tööl ka valla keskraamatukogus. Tulevikus kaalutakse laenutuspunkti loomist Ridakülla, et laenutustegevust Vohnja piirkonnas hoogustada.
- *Rakvere vald.* Valla ainuke raamatukogu asub Lepnal ning valla teiste piirkondade elanikud raamatukogu ei kasuta (asukoht ja lahtiolekuajad on ebasobivad). Kõige esimene võimalus raamatukoguteenuste kättesaadavuse parandamiseks on koostöö laiendamine haridusasutuste ja külakeskustega, et korraldada regulaarselt teatud aegadel laenutust neis kohapeal.
- *Viru-Nigula vald.* Valla ainsa raamatukogu teeninduspiirkond on liiga suur ning valla kõigi piirkondade elanikud raamatukogu ei kasuta. Ilmselt toob teeninduspiirkondades ja teeninduse korralduses muudatusi haldusreform, mille järel liituvad Kunda linn, Viru-Nigula vald ning Aseri vald üheks vallaks.
- *Väike-Maarja vald.* Vald on territooriumilt üks maakonna suurimaid ning haruraamatukogud on paigutatud ühtlaselt valla territooriumile, kattes kõigi piirkondade vajadused. Väike-Maarjas asuva valla keskraamatukogu teeninduspiirkond hõlmab 53% vallaelanikest.

Vihula ja Karepa raamatukogu (Vihula vald) ning Sõmeru raamatukogu (Sõmeru vald) pakuvad neile elanikele, kes logistiliste probleemide tõttu raamatukokku ei pääse, teavikute laenutamise võimalust sealsetes laenutuspunktides.

Üldiselt pingutatakse hajaasustusega piirkondades selle nimel, et soovijad teavikuid laenutada saaksid: raamatukokku pääseb õpilastranspordiga (nt Laekvere), väga levinud on ka raamatukoguhoidja või sotsiaaltöötaja abil raamatute kättetoimetamine.

Kindlasti oleks üheks võimaluseks raamatukoguteenuste kättesaadavuse parandamisel raamatukogubuss, mis teenindaks kogu maakonda. See looks võimaluse teenuse viimiseks lisaks hajaasustusega piirkondadele ka lasteaedade, koolide ja päevakeskusteni.